

TAIDE KAU PUNKI

HANKINTAOHJE

Mänttä-Vilppulan kaupunki

Kaupunginhallitus 9.12.2019
Kaupunginvaltuusto 16.12.2019

Sisällys

1.	Hankintaohjeen soveltaminen.....	4
1.1	Hankintapolitiikka ja hankintaorganisaatio.....	4
1.2.	Mänttä-Vilppulan kaupungin hankintarajat.....	5
2.	Hankintatoiminnan periaatteet.....	6
3.	Hankintojen suunnittelu ja valmistelu.....	8
3.1	Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu.....	8
3.2	Hankinnan ennakoidun arvon määrittäminen.....	9
3.5	Hankintayhteistyö ja puitejärjestely.....	11
4.	Hankinnan laatuvaatimukset.....	12
4.1	Referenssien käyttäminen laadullisten ominaisuuksien vertailussa.....	12
4.2	Laadun varmistaminen ja -valvonta.....	12
4.3	Ympäristömerkit tai muut ominaisuudet.....	12
4.4	Tekniset erityisvaatimukset.....	13
4.5	Energiatohokkuus.....	13
4.6	Ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset.....	14
5.	Kynnysarvot.....	15
6.	Määräajat.....	16
7.	Hankintamenettely kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.....	17
7.1	Avoin menettely.....	17
7.2	Rajoitettu menettely.....	18
7.3	Neuvottelumenettely.....	18
8.	Pienhankinnat.....	19
8.1	Suorahankinta.....	20
9.	Tarjouspyyntö.....	21
9.1	Osatarjoukset.....	21
9.2	Hankinnan kohteen määrittely.....	21
9.3	Tarjoajan poissulkemisperusteet.....	21
9.4	Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset.....	22
9.5	Tarjousten antaminen ja lisäkysymykset.....	22
9.6	Tarjouspyynnön tarkistuttaminen ennen julkaisua.....	22
9.7	Tarjouspyynnön julkaiseminen.....	22
9.8	Tarjousten vertailuperusteet.....	23
9.9	Hinta.....	23
9.10	Laatupisteitys.....	23
9.11	Tarjousten käsittely.....	23

9.12 Hankintapäätös ja sen tiedoksianto.....	24
9.13 Hankinnan keskeyttäminen	25
10. Hankintasopimus	26
10.1 Hankintasopimuksen seuranta	27
10.2 Hankintasopimuksen päättäminen	27
11. Muutoksenhaku	28
12. Hankinta-asiakirjat.....	29
12.1 Asiakirjojen julkisuus.....	29
12.2 Tytäryhtiöiden asiakirjajulkisuus.....	29
12.3 Liikesalaisuudet ja arkaluontoista tietoa sisältävä materiaali.....	29
12.4 Asiakirjojen säilytys.....	29
12.5 Asianhallintaohjelma Dynastyyn tallennettavat asiakirjat	29
12.6 Hankintakansioon paperisena tallennettavat asiakirjat	30

1. Hankintaohjeen soveltaminen

Hankintalain tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä. Mänttä-Vilppulan kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvien hankintayksiköiden hankinnoissa noudatetaan hankintalain lisäksi näitä ohjeita/tätä hankintaohjetta.

Hankintaohje perustuu uuden hankintalain (1397/2016) säännöksiin¹. Hankintaohje on kirjoitettu lain julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) säädökseen perustuen. Tätä hankintaohjetta sovelletaan kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin sekä kynnysarvojen alittaviin hankintoihin eli pienhankintoihin.

Tämä ohje ei koske Lain vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016) soveltamisalaan kuuluvia hankintoja kuin periaatteiden, asiakirjojen arkistoinnin ja oikeusturvakeinojen osalta.

1.1 Hankintapolitiikka ja hankintaorganisaatio

Kaupunginvaltuusto päättää hankintapolitiikasta kaupunkistrategiassa. Hankintapolitiikka ohjaa sitovasti hankintayksiköiden hankintojen ja tarjouskilpailuasiakirjojen valmistelua ja päätöksentekoa. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat hankintapolitiikan toimeenpanosta ja ohjelman valvonnasta.

Hankintapolitiikalla edistetään laadukkaiden kaupunkipalvelujen järjestämistä asukkaille taloudellisesti ja tehokkaasti. Hankintapolitiikassa otetaan huomioon kestävä kehitys sekä palvelu- että materiaalihankinnoissa.

Mänttä-Vilppulan kaupunki muodostaa hankintaorganisaation. Taluspäällikkö vastaa Mänttä-Vilppulan kaupungin hankintojen ohjaamisesta ja koordinaatiosta kokonaisuutena. Palvelualuejohtajat vastaavat oman palvelualueensa hankintojen ohjaamisesta hankintapolitiikan ja hankintaohjeen mukaisesti. Taluspäällikkö avustaa ja neuvoo hankintojen tekemisessä ja osallistuu hankinta-asiakirjojen laadintaan ja tarjousten vertailuun.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Käytännössä katsoen tarkoituksenmukainen kokonaisuus tarkoittaa hankintojen tarkastelua riittävällä laajuudella ja huomioiden kaikki osastot. Hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä järkeviä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

---

¹ Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

1.2. Mänttä-Vilppulan kaupungin hankintarajat

Mänttä-Vilppulan kaupungin hankintarajat (kertaosto tavara- / palveluhankinta) euroa (alv0):

	Muut toimialat	Tekninen ltk
Vastualueen esimies	10 000	10 000
Palvelualueen johtaja	30 000	150 000
Lautakunta	yli 30 000	yli 150 000

Kaupungin hankinnoista (tavarat, palvelut ja urakat) 250.000 euron (alv 0%) hankintarajan ylittävissä hankkeissa päätösvalta on kaupunginhallituksella.

Hankintarajoja ei sovelleta lainanottoa ja -antoa koskevaan päätöksentekoon.

2. Hankintatoiminnan periaatteet

Hankintayksikön on pyrittävä järjestämään hankintatoimensa siten, että hankinnat toteutetaan mahdollisimman kokonaistaloudellisesti ja suunnitelmallisesti käyttäen hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet ja ottaen huomioon ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat.

Hankinnoissa on noudatettava hankinnan laadusta ja suuruudesta riippumatta tasapuolisuuden, syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteita. Hankintaprosessin eri vaiheissa sekä tarjoajaehdokkaita ja tarjouksentekijöitä että saatuja tarjouksia kohdellaan näiden periaatteiden mukaisesti.

Hankintojen valmistelussa on huomioitava yritysvaikutukset ja hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keski-suuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Tasapuolisuus

Tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ei saa laatia siten, että hankinnan kohteen määrittely asettaa tarjoajat epätasa-arvoiseen asemaan. Tarjoajien ja tarjousten arvioinnissa tasapuolisuusvaatimus edellyttää, että asetetut vaatimukset koskevat samalla tavoin kaikkia tarjoajia. Toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei saa kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua.

Syrjimättömyys

Ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava julkisissa hankinnoissa samalla tavalla riippumatta sellaisista tekijöistä, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia tekijöitä ovat erityisesti ehdokkaiden tai tarjoajien kansallisuus taikka sijoittautuminen johonkin jäsenvaltioon tai alueelle. Syrjimätön kohtelu edellyttää siten myös, että eri paikkakunnilta olevia ehdokkaita tai tarjoajia kohdellaan samalla tavoin kuin esimerkiksi oman kunnan yrityksiä. Syrjimättömyysperiaatteen on tulkittu tarkoittavan, että hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa olla paikallisia, tiettyä aluetta suosivia tai syrjiviä.

Avoimuus

Avoimuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyä koskevia tietoja ei salata, hankinnasta ilmoitetaan julkisesti, tarjouskilpailun ratkaisemisesta tiedotetaan tarjouskilpailuun osallistuneille ja, että hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Avoimuusperiaatteesta johtuen tarjouspyyntö on saatettava avoimesti kaikkien halukkaiden saataville tai niille, jotka esimerkiksi rajoitetussa menettelyssä on valittu tarjousmenettelyyn.

Avoimuusperiaatteen toteuttamista rajoittavat salassapitosäännökset, jotka on yksilöity viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevassa lainsäädännössä (621/1999).

Suhteellisuus

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Siten esimerkiksi tarjoajien soveltuvuusehtojen asettamisessa on huomioitava hankinnan luonne ja arvo. Samaten tarjouspyynnön sisältöön tai tarjousmenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden. Suhteellisuusperiaatteen vaatimukset ovat nähtävissä muun muassa hankintalain säännöksessä, joka kieltää hankintayksiköitä asettamasta liian korkeita liikevaihtovaatimuksia tarjouskilpailuun osallistuville toimittajille.

3. Hankintojen suunnittelu ja valmistelu

Hankintojen valmistelu on tärkein osa hankintatoimea. Hankinnan valmisteluun kuuluu hankintojen budjetointi, joka perustuu hankintojen laajuuteen ja saatuihin kustannustietoihin. Hankinnat suunnitellaan ja ennakoidaan talousarvion valmistelun yhteydessä vuosittain. Valtuusto hyväksyy käytettävissä olevat määrärahat seuraavalle kalenterivuodelle.

Hankintojen suunnitteluvaiheessa tulee päättää, mitkä hankinnat tehdään kaupungin koko organisaation näkökulmasta keskitetysti ja mitkä hajautetusti eri hankintayksiköissä. Hankinnan tärkeimmät ratkaisut tehdään jo suunnitteluvaiheessa, joten siihen varataan riittävästi aikaa ja resursseja. Suunnitteluvaiheessa määritellään ennen kaikkea hankintatarve, kartoitetaan nykytoiminnan tilanne ja kustannukset, viestitään markkinoille ja haetaan tietoa niiden tarjonnasta, mikä auttaa olennaisesti varsinaisen kilpailutuksen toteuttamista ja parhaan vastikkeen saamista julkisille varoille. Kiinteä yhteistyö ja tiedonvaihto kaupungin, eri toimialojen ja hankintojen loppukäyttäjien välillä edistää hankintojen onnistumista.

Huolellisella suunnittelulla lisätään hankintayksikön omaa ymmärrystä, jotta voidaan asettaa tarkoituksenmukaiset tavoitteet hankinnalle ja luoda pohja onnistuneelle sopimuskaudelle. Suunnitteluvaiheessa on myös varmistettava, etteivät suunnittelu ja valmistelu aiheuta kilpailutusvaiheessa tarjoajien tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden vastaista kohtelua. Lisäksi hankintasopimuksen kesto tulee olla tarkoituksenmukainen.

Kun ryhdytään suunnittelemaan hankintaa ja valitsemaan hankintamenettelyä, on ainakin huomioitava:

- hankinnan luonne
- moniulotteinen palveluhankinta vai teknisesti helposti määriteltävissä oleva perustuote
- kertaluontoinen hankinta vai usein toistuva hankinta
- säännöllisesti vai epäsäännöllisesti toistuva hankinta
- hankinnan arvo (perustuu arvioon, alv 0%)
- laatuvaatimukset
- elinkaarikustannukset
- markkinoilla oleva tarjonta.

3.1 Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu

Markkinakartoitus ja markkinavuoropuhelu ovat kilpailutusta edeltäviä vapaaehtoisia toimia, joilla voidaan hankkia lisätietoa hankinnan kohteesta ja sen ominaisuuksista. Markkinakartoitusta ei ole määritelty tyhjentävästi hankintalaissa.

Markkinakartoituksen tavoitteena on tunnistaa, minkälaisia toimittajia on olemassa sekä saada tietoa markkinoilla olevista ratkaisuvaihtoehdoista. Markkinakartoituksen ja -vuoropuhelun tarkoituksena on lisätä hankintayksiköiden tuotetietoutta ja tietoa erilaisista tuotteista, palveluista ja

toimintamalleista. Hankinnan laajuus, erityisosaamisen vaatimus ja toimittajamarkkinoiden tunteminen ennestään vaikuttavat markkinakartoituksen tarpeellisuuteen ja laajuuteen.

Markkinakartoitus voidaan toteuttaa esimerkiksi yksinkertaisella tietopyynnöllä Clouidia-järjestelmässä tai HILMA:ssa, kunnan www-sivuilla tai lähettämällä tietopyyntö suoraan tiedossa oleville toimittajille. Toimittajia pyydetään esittämään vapaamuotoisesti ja suuntaa antavasti ratkaisuvaihtoehtoja sekä arvioita kustannuksista. Tietopyynnössä on ilmoitettava selkeästi, että kyseessä on nimenomaisesti tietopyyntö, eikä varsinainen tarjouspyyntö. Tarvittaessa voidaan myös järjestää esimerkiksi tiedotustilaisuus, jossa esitellään suunniteltua hanketta ja pyydetään toimittajilta kommentteja tai kysymyksiä.

Suosittelavaa on tutustua useisiin toimittajiin ja heidän tarjoamiin ratkaisuihin ennen kilpailutusta, jolloin voidaan tarjouspyyntöä laadittaessa huomioida jo ne ominaisuudet tai toimintamallit, jotka palvelevat parhaiten hankintayksikköä. Markkinakartoitus tai -vuoropuhelu ei saa johtaa yhden yrityksen suosimiseen.

3.2 Hankinnan ennakoitun arvon määrittäminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut.

Lähtökohtana voidaan pitää hankintayksikön omaa arviota hankintasopimuksen arvosta. Hankintayksikön on arvioitava asianmukaisesti ja riittävän tarkasti hankinnan arvo.

Hankinnan arvon laskemisen lähtökohtana on, että arvon on pädetävä hankintailmoituksen lähettämishetkellä tai muun hankintamenettelyn aloittamisen hetkenä. Tällainen muu aloittamishetki voi olla esimerkiksi suorahankinnassa hankintayksikön ensimmäinen yhteydenotto mahdolliseen toimittajaan. Siten myöhemmin esimerkiksi hyödykkeiden hinnoissa tapahtuvien yllättävien muutosten johdosta hankintamenettelyä ei tarvitse keskeyttää tai muuttaa vastaamaan ennakoitun arvon muutosta tai esimerkiksi komission vahvistamaa EU-kynnysarvon muutosta. Mahdollinen tiedossa oleva hinnan muutos tulee kuitenkin ottaa huomioon hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa.

Toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen ennakoitu arvo lasketaan kertomalla vuosiarvo neljällä tai kuukausiarvo 48:lla. Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, on kaikkien osien ennakoitu arvo laskettava yhteen. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen tai EU-kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa noudatetaan yhteenlasketun arvon mukaista menettelyä.

Hankinnan ennakoituun arvoon lasketaan selvästi samaan hankintaan kuuluvat kustannukset. Esimerkiksi rakennushankkeissa suunnittelu sekä mahdolliset tutkimukset huomioidaan osaksi hankintaa ja ennakoitua arvoa, vaikka

rakennusurakka itsessään kilpailutettaisiin erikseen. Hankinnasta siis voidaan julkaista useampi hankintailmoitus, mutta kaikki on laskettava ennakoituun arvoon, joka määrittelee noudatettavan kynnyсарvon.

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen yhteenlaskettu ennakoitu kokonaisarvo. Tarkoituksena on kannustaa hankintayksiköitä suunnitelmalliseen hankintatoimeen ja hankintojen kokoamiseen loogiseksi kokonaisuuksiksi. Hankinnan arvo voidaan kuitenkin ennakoida asianomaisen yksikön tasolla, mikäli se vastaa itsenäisesti hankinnoistaan.

Hankintoja ei voi pilkkoa eriin tai sen arvoa laskea poikkeuksellisin menetelmin pelkästään siitä syystä, että vältetään hankintalain soveltaminen.

3.2.1 Leasing, vuokraus tai osamaksusopimukset

Jos tavarahankinnan kohteena on *leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen*, sopimuksen ennakoitun arvon laskennan perusteena käytetään:

- 1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa tai yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; TAI
- 2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna 48:lla.

3.2.2 Säännölliset toistuvat tavara- ja palveluhankinnat

Säännöllisesti toistuvat tai määräajoin uudistettavien tavara- ja palveluhankintojen ennakoitun arvon laskemisessa huomioidaan hankintahistoriaa seuraavalla tavalla:

- 1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden hankintojen summa TAI
- 2) viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvo

Ennakoituun arvoon huomioidaan myös mahdolliset tulevat muutokset laskevasti tai nostavasti. Hankintahistoriasta saatava tieto kerrotaan tulevan sopimuksen vuosilla. Suositeltavaa on tehdä vähintään kolmen vuoden sopimus ja laskea tällä ennakoitu arvo.

Hankintayksikkö voi tehdä sopimuksen vuodeksi kerrallaan erityisestä syystä. Syyt voivat perustua esimerkiksi logistiikkaan, riskeihin, rahoitukseen tai muihin vastaaviin. Näitä syitä voi olla esimerkiksi toiminnan supistumisen uhka, hankerahoituksen saamisen epävarmuus tai vaikkapa varastohallinnan muutokset. Vuoden hankintasopimuskausi on syytä perustella hankintailmoituksessa.

Sellaisissa *palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa*, ennakoitun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaisissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa;
- 2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

3.5 Hankintayhteistyö ja puitejärjestely

Eri palvelualueiden ja/tai vastuualueiden tarvitsemat samankaltaiset tuotteet tai palvelut tulee mahdollisuuksien mukaan hankkia keskitetysti joko oman organisaation puitteissa tai hankintayhteistyössä muiden kuntien kanssa. Hankintayhteistyö voi olla satunnaista ja vain tiettyihin yksittäisiin hankintoihin soveltuvaa taikka toistuvaa, yhteistyösopimuksiin perustuvaa.

Yhteishankintayksikkö on hankintayksikkö, joka hankkii omistajilleen tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita tai tekee näille em. tuotteita koskevia hankintasopimuksia tai puitejärjestelyjä. Yhteishankintayksikkönä toimivan hankintayksikön tulee täyttää hankintalaissa määritellyt edellytykset. Kun hankintayksikkö hankkii tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikköä tai toteuttaa hankinnan käyttäen yhteishankintayksikön hankintalain mukaisesti kilpailuttamaa hankintasopimusta tai puitejärjestelyä, hankintayksikön katsotaan noudattaneen hankintalain kilpailuttamisvaatimusta. Tällöin hankintayksikön ei itse tarvitse enää kilpailuttaa hankintaa hankintalain mukaisella menettelyllä (20–21 §).

Kuntien valtakunnallinen yhteistyö hankinnoissa toteutetaan Suomen Kuntaliiton yhteydessä toimivan KL-Kuntahankinnat Oy:n toimesta. KL-Kuntahankinnat kilpailuttaa ja neuvottelee asiakkaidensa puolesta puitejärjestelyjä ja hankintasopimuksia sekä vastaa sopimushallinnasta. Mänttä-Vilppulan kaupungin hankinnoissa voidaan käyttää myös toisen yhteishankintayksikön, Sarastia Oy:n (ent. KuntaPro Oy), kilpailuttamia sopimuksia.

Yhteishankintayksikön kilpailuttamiin sopimuksiin on mahdollista liittyä ilman omaa kilpailutusta. Jos yhteishankintayksikön kilpailuttamaan sopimukseen liitytään, on huolehdittava siitä, ettei sopimuksen ulkopuolisia ostoja (ns. ohiotot) tehdä. Jos palvelualue haluaa liittyä yhteispalveluyksikön kilpailuttamaan sopimukseen, asiasta on ennen päätöstä konsultoitava konserni- ja hallintopalvelujen toimialuetta.

Hankinnan suorittamisesta yhteishankintana päättää se toimielin tai viranhaltija, jolla muutoinkin on oikeus päättää asianomaisesta hankinnasta.

4. Hankinnan laatuvaatimukset

Hankinnasta vastaavalla viranhaltijalla tai toimielimellä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun ja rakennustyön sisällöstä, laajuudesta ja laadusta, jotka määräytyvät kunkin toiminta-alueen erityistarpeiden pohjalta. Hankinnan kohdetta kuvaavien määritelmien ja ominaisuuksien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun.

Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatua koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankkeen yksityiskohdista. Muita kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei käytetä tarjousten vertailussa.

Tarjouspyynnössä esitettävät laatua koskevat vaatimukset voivat koskea esimerkiksi:

- tavaraan, palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- laadunvarmistusta
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- energiansäästöä
- huoltoa
- kestävää kehitystä.

4.1 Referenssien käyttäminen laadullisten ominaisuuksien vertailussa

Referenssien käyttäminen kokonaistaloudellisuuden vertailuperusteena on mahdollista vain, jos perusteena ovat niiden laadulliset ominaisuudet. Vertailun tulee silloin kohdistua siihen, mitä referenssikohteissa todellisuudessa toteutettiin ja mitä palautetta suorituksesta on saatu. Vertailuperusteena tulee olla juuri tarjoajan kyky toteuttaa kyseinen hankinta.

4.2 Laadun varmistaminen ja –valvonta

Tavaran, palvelun tai rakennustyön laatu määritellään lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä ja sen teknisissä liitteissä. Tilaaja voi laatujärjestelmän sijasta edellyttää toimittajalta muuta dokumentoitua laadunvarmistusta. Laadunvarmistuksen kohdalla voidaan viitata eri toimialoja koskevien yleisten sopimusehtojen mahdollisiin laadunvarmistusta koskeviin määräyksiin. Ennen hankintapäätöksen tekoa voi olla tarpeen ottaa laite koekäyttöön. Laitteiden koekäyttöön ottamisesta päättävät palvelualueen vastuuhenkilöt. Koekäytöstä on tehtävä laitteen omistavan yrityksen kanssa kirjallinen koekäyttösopimus.

4.3 Ympäristömerkit tai muut ominaisuudet

Kilpailutuksen kohteena olevilta tuotteilta tai palveluilta voidaan edellyttää tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde on haluttujen ympäristöominaisuuksien, sosiaalisten ominaisuuksien tai muiden

ominaisuuksien mukainen. Ympäristömerkin, kuten joutsenmerkin ja EU-ympäristömerkin, edellyttäminen on helppo tapa huomioida ympäristönäkökohdat hankinnassa.

4.4 Tekniset erityisvaatimukset

Teknisillä erityisvaatimuksilla eli eritelmillä määritellään tarkasti ne ominaisuudet, joita tuotteelta vaaditaan. Hankintayksikkö voi määrätä tavaran materiaaleista tai vaatia ympäristöä säästävää tuotantoprosessia. Tarjous on hylättävä, jos tuote ei täytä teknisiä eritelmiä.

Jos tarjouspyyntöasiakirjat sisältävät tavaran ominaisuuksia koskevia vaatimuksia, kuten teknisiä eritelmiä, ne tulee laatia kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa noudattaen EU:n puitteissa vahvistettua yleistä hankintasanastoa (CPV) (<https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/code/cpv>). Hankintasanastoa käytetään hankinta-asetuksen mukaisesti suppeammin EU-kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa verrattuna ne ylittäviin hankintoihin.

Jos hankintayksikkö vaatii tietyn arviointilaitoksen antaman todistuksen esittämistä, on hankintayksikön hyväksyttävä vastaavien muidenkin arviointilaitosten antamat todistukset. Hyväksyttävä on myös asianmukainen muu näyttö, jos todistusta ei ole ollut mahdollista saada esimerkiksi määräaikojen puitteissa. Tarjoajan tulee kuitenkin todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet.

4.5 Energiatehokkuus

Kunnan tekemillä hankinnoilla on merkittävä vaikutus tuotteiden ja palvelujen elinkaaren aikaiseen energiankulutukseen ja hiilidioksidipäästöihin, mutta myös itse energiakustannuksiin. Kokonaistaloudellinen edullisuus voi pitää sisällään sen, että energiansäästämahdollisuudet voidaan ottaa huomioon.

Energiatehokkuus vähimmäisvaatimuksena. Tuotteen energiatehokkuus, mikäli se pystytään objektiivisesti ja selvästi toteamaan, voi olla vähimmäisvaatimuksena tarjouspyynnössä. Vastaavasti palveluhankinnassa energiatehokkuus voidaan asettaa kelpoisuusvaatimuksena ja/tai sopimusehtona. Tällöin vaatimuksen tulisi koskea tarjoajan kykyä suorittaa kyseinen palvelu mahdollisimman energiatehokkaasti. Palveluhankinnoissa hankintayksikkö voi vaatia selvityksiä palvelun suorittamisesta toteutettavista energiatehokkuustoimenpiteistä, jolloin toimittaja voi osoittaa täyttävänsä ympäristöasioita koskevat vaatimukset esimerkiksi käytössään olevilla ympäristö- tai laatu järjestelmillä tai palvelun energiatehokkuussuunnitelmalla.

Energiatehokkuus vertailuperusteena. Tarjouspyynnöissä on määriteltävä ne hankinnan kohteena olevaan tavaraan tai palveluun liittyvät energiatehokkuuskriteerit, jotka tarjousvertailussa otetaan huomioon. Energiatehokkuudeltaan parhaimpia vaihtoehtoja saa käyttämällä elinkaari-kustannuksia osana vertailuperusteita. Elinkaarikustannukset osoittavat tuotteen tai palvelun kaikki käytön aikaiset kustannukset, kuten ylläpito- ja

energiakustannukset. Vähimmäisvaatimuksina esitettyjä asioita ei voida esittää vertailukriteereinä samassa tarjouspyynnössä.

4.6 Ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset

Ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset määritellään hankintalain 10. luvussa. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Vaatimusten tulee hankintalain 83 §:n mukaan liittyä hankinnan kohteeseen ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus.

Ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

Kaikissa kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankintailmoituksissa ja tarjouspyynnöissä tulee pyytää vähintään kaupparekisteriote, verovelkatodistus ja todistus lakisääteisten eläkevakuutus-maksujen maksamisesta sekä viimeisin tilinpäätös.

5. Kynnysarvot

Hankinnat jakaantuvat kolmeen ryhmään kynnysarvojen perusteella:

- hankintalain kynnysarvot alittaviin hankintoihin (pienhankinnat)
- kansalliset kynnysarvot ylittäviin, mutta EU-kynnysarvojen alle jääviin hankintoihin (kansalliset hankinnat)
- EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin (EU-hankinnat)

Kansalliset kynnysarvot (ilman arvonlisäveroa) 1.1.2017 alkaen

Hankintalain 25 § Hankinnanlaji	Euroa
Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	60 000
Rakennusurakat	150 000
Sosiaali- ja terveystalvelut (Liite E kohdat 1-4)	400 000
Muut erityiset palvelut (Liite E kohdat 5-15)	300 000
Käyttöoikeussopimukset	500 000

Erityisalat

Erityisalojen hankintalain 13 § Hankinnan laji	Euroa
Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	443 000
Sosiaali- ja terveystalvelut ja muut erityiset palvelut (Liite C)	1 000 000
Rakennusurakat	5 548 000
Käyttöoikeussopimukset	5 548 000

EU-kynnysarvot (ilman arvonlisäveroa) 1.1.2018 alkaen

Hankintalain 26 § Hankinnan laji	Euroa
Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	221 000
Rakennusurakat	5 548 000

Edellä luetellut kynnysarvot ovat ohjeen voimaantulohetken arvoja ja ne tulee tarkistaa aina ennen hankinnan toteuttamista esim. HILMA-järjestelmästä (<https://www.hankintailmoitukset.fi/>). Edellä mainitut kynnysarvot päivittyvät ohjeeksi aina niitä muutettaessa. Muuttuneet kynnysarvot tulevat Mänttä-Vilppulan kaupungin hankintaohjeessa voimaan muutospäivänä noudatettaviksi muutospäivän jälkeen tehtäviin hankintoihin. Hankinta-arvot ovat arvonlisäverottomia (alv 0 %).

6. Määräajat

Kansallisissa hankinnoissa ja pienhankinnoissa ei ole määritelty vähimmäisaikoja tarjouksen jättämiselle, mutta ajan pitää olla kohtuullinen. Kohtuulliseksi katsotaan yksinkertaisessa hankinnassa kaksi viikkoa, mutta haastavammissa hankinnoissa aikaa tulee pidentää. EU-hankinnoissa on määritelty vähimmäisajat, jotka ilmenevät taulukosta.

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen vähimmäismääräaikataulukko				
Menettelytapa	Ei ennakkoilmoitusta		Ennakkoilmoitus julkaistu	
	Ilmoitus tehty sähköisesti	Ilmoitus ja hankinta-asiakirjat sähköisesti 1	Ilmoitus tehty sähköisesti	Ilmoitus ja hankinta-asiakirjat sähköisesti 1
Avoin menettely (tavarat, palvelut, rakennusurakat)				
Tarjousaika	35 pv*	30 pv*	15 pv*	15 pv*
Rajoitettu menettely, neuvottelumenettely ja kilpailullinen neuvottelumenettely, innovaatiokumppanuus, dynaaminen hankintajärjestelmä				
Osallistumishakemuksen jättäminen rajoitetussa ja neuvottelumenettelyissä sekä innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä	30 pv*	30 pv*	30 pv*	30 pv*
Tarjousaika rajoitetussa menettelyssä	30 pv**	25 pv**	10 pv**	10 pv**
Tarjousaika neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa sekä dynaamisessa hankintajärjestelmässä	30 pv**	25 pv**	10 pv**	10 pv**
Nopeutettu avoin, rajoitettu tai neuvottelumenettely				
Osallistumishakemuksen jättäminen	15 pv*	15 pv*	15 pv*	15 pv*
Tarjousaika rajoitetussa menettelyssä	10 pv**	10 pv**	10 pv**	10 pv**
Tarjousaika avoimessa menettelyssä	15 pv**	15 pv**	15 pv**	15 pv**
Jälki-ilmoitus	30 pv***	30 pv***	30 pv***	30 pv***
Jälki-ilmoitus, käyttöoikeussopimukset	48 pv***	48 pv***	48 pv***	48 pv***
Ennakkoilmoitus tehdään sähköisesti HILMAssa .				
* Hankintailmoituksen lähettämispäivästä HILMAsta TEDiin.				
** Tarjouspyynnön lähettämispäivästä				
*** Hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn syntymisestä				

7. Hankintamenettely kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa

Hankintalaissa **kansalliset hankinnat** voi kilpailuttaa melko vapaamuotoisesti. Kansalliset hankinnat on kuitenkin kilpailutettava ja hankinnasta on julkaistava ilmoitus HILMA -palvelussa.

Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi käyttää laissa kuvattuja menetelmiä tai kuvata vapaasti oman menettelynsä. Mikäli hankintayksikkö päätyy käyttämään laissa kuvattua menettelyä, tulee sitä noudattaa laissa kuvatulla tavalla. Jos hankintayksikkö ei käytä laissa kuvattua menettelyä, tulee hankintamenettely kuvata hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, jotta tarjoajat ymmärtävät, miten hankintaprosessi etenee.

Kansallisesta hankinnasta ja suunnittelukilpailusta on julkaistava ilmoitus sähköisesti Cludia-järjestelmässä ja sitä kautta myös internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (HILMA) käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta. Kun vastaa kaikkiin lomakkeen kysymyksiin, on antanut kaikki hankintalain edellyttämät tiedot.

EU-kynnsarvon ylittävät hankinnat on kilpailutettava direktiivin määräämin muotoin. Hilma-ilmoituksen lisäksi hankintailmoitus menee TED-palveluun ja EU:n viralliseen lehteen.

Kaikissa EU-hankinnoissa hankinta-asiakirjat tulee asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Hankinta-asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava internet-osoite, jossa alustava tarjouspyyntö tai muut hankinta-asiakirjat ovat saatavilla sähköisessä muodossa.

Sekä kansallisisten että EU-kynnsarvot ylittävien hankintojen hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa mahdollisista tarjoajien tai ehdokkaiden arvioimiseksi asetetuista soveltavuusvaatimuksista sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla. Hankintailmoituksessa on myös ilmoitettava ehdokkaiden määrän rajaamisesta sekä ehdokkaiden mahdollisesta valikoinnista tarjouksien antamiseen tai neuvotteluihin osallistumiseen. Jos hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, siitä on ilmoitettava Cludian hankintailmoituksessa.

7.1 Avoin menettely

Avoin menettely on yksivaiheinen menettely, jossa tarjouskilpailun voittaja valitaan suoraan tarjouspyyntöön jätettyjen tarjousten perusteella. Avoin menettely sopii hankintoihin, joissa hankittava kohde on riittävän yksinkertainen eikä vaadi toimijalta erityisosaamista tai tuotteelta poikkeuksellisia piirteitä. Hankinnan kohde ja tarjoajan kelpoisuusvaatimukset voidaan määrittellä tarkasti jo tarjouspyyntöön.

7.2 Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen.

Saapuneet osallistumishakemukset tulee pystyä laittamaan etukäteen ilmoitettujen valinta- ja vertailukriteerien perusteella paremmuusjärjestykseen. Tarjousvaiheeseen ei voida kutsua kuin osallistumishakemuksen jättäneet toimijat.

Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Tästä huolimatta rajoitettua menettelyä koskevat tarjouspyyntöasiakirjat tulee asettaa sähköisesti ja avoimesti kaikkien saataville jo hankintailmoituksen julkaisemispäivänä.

7.3 Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyä ei voida käyttää kaikissa hankinnoissa. Neuvottelumenettelyyn hyödyntämiseen liittyvät tiedot lukevat hankintalain 34 §:ssa Niissä, missä hankintamenettelyä voidaan käyttää, antaa se joustavuutta, ja mahdollisuuden tarkentaa hankinnankohdetta sekä yleensä tuottaa paremman lopputuloksen.

Osallistumishakemusten perusteella neuvottelumenettelyyn pitää valita vähintään kolme ehdokasta. Hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa etukäteen ehdokkaiden määrä, jonka hankintayksikkö aikoo ottaa neuvotteluihin mukaan. (Hankintalain § 34-35.)

8. Pienhankinnat

Pienhankinnoilla tarkoitetaan kansallisen kynnysarvon alittavia hankintoja. Niihin ei sovelleta hankintalakiä muuten kuin hankintaoikaisua koskevilta osin (hankintalaki 135 §). Vaikka pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakiä, niissä noudatetaan julkisten hankintojen peruseriaatteita:

<u>Avoimuus</u>	Hankintaprosessi on toteutettu annettujen ohjeiden mukaisesti. Hankinnasta voidaan tarvittaessa julkaista hankintailmoitus tai tiedottaa omilla sivuillaan, jos pienhankinnan arvo ja luonne puoltavat sitä eikä ole olemassa puitesopimusta tai muuta tietoa hintatasosta.
<u>Tasapuolisuus ja syrjimättömyys</u>	Jokaisessa hankinnan vaiheessa tulee kaikkia tarjoajia kohdella tasapuolisesti ja syrjimättömästi
<u>Suhteellisuus</u>	Hankinnan vaatimukset ja toimintamallit suhteutetaan pienhankinnan arvoon ja luonteeseen.

Vähäisiä hankintoja lukuun ottamatta pienhankinnatkin tulee kilpailuttaa ja markkinoilla olemassa oleva kilpailu tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Vähäiseksi hankinnaksi voidaan katsoa hankinta, jonka kokonaisarvo on alle 10.000 euroa.

Hankinta kilpailutetaan Cludia-järjestelmässä aina kun sen ennakoitu arvo on vähintään 10 000 euroa (alv 0%). Myös alle 10 000 euron hankinnat suositellaan kilpailutettavaksi Cludia-järjestelmässä aina kun kilpailutus saattaa tuottaa säästöä.

Poikkeuksena asiantuntijapalveluita ei tarvitse kilpailuttaa, jos niiden arvo on alle 30.000 euroa tai niiden kilpailuttaminen on hyödytöntä asiantuntijoiden vähäisyyden vuoksi. Myöskään hankittavia ohjelmistoja ei tarvitse kilpailuttaa, jos niiden arvo on alle 30.000€ ja ohjelmisto on todettu ilman muokkaamista hankintayksikölle soveltuvaksi.

Markkinatuntemus ja hankinnoista informointi on hyvä tapa saada paikallisia pienyrityksiä aktivoitumaan julkisia pienhankintoja kohtaan. Jotta paikalliset pienyritykset voidaan saada mukaan hankintoihin, täytyy pienhankinnat saada ensin yritysten tietoon ja tarjottavaksi.

Pienhankinnat kilpailutetaan pääsääntöisesti avoimella menettelyllä. Kutsu osallistua kilpailutukseen lähetetään kaikille soveltuville paikkakunnan yritysrekisteriin ilmoittautuneille yrityksille ja tarpeen mukaan muille tahoille. Vain poikkeuksellisesti pienhankinnoissa voi käyttää rajoitettua menettelyä. Erityisessä poikkeustilanteessa pienhankinta voidaan tehdä suorana ostona tietyltä toimittajalta.

Hankintamenettelyn tulee olla läpinäkyvää ja tarjoajia on kohdeltava yhdenvertaisesti. Hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman suunnitelmallisesti

ja taloudellisesti sekä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Toistuvat pienhankinnat voidaan toteuttaa myös puitejärjestelyillä.

Hankintaa ei saa pilkkoa keinotekoisesti. Toistuvat ja selkeästi pilkotut hankinnat voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, vaikka hankintalain mukainen valitusoikeus ei muuten koske pienhankintoja.

8.1 Suorahankinta

Hankinta ilman kilpailua eli suorahankinta tietyltä toimittajalta on mahdollista kansallisen kynnyksarvon alittavissa hankinnoissa, jos hankinnan arvo on vähäinen tai kilpailuttaminen on muutoin epätarkoituksenmukaista hankinnan luonteesta johtuen. Suorahankinnan käytön syy tulee aina perustella. Tapauskohtaisesti tulee harkita, onko syytä selvittää 2-5 tarjoajalta tilausta varten tuote-, hinta- ja saatavuustiedot.

Keskeisimmät suorahankinnan perusteet:

- Tavara- tai palveluhankinta on arvoltaan vähäinen.
- Perusteen on oltava äkillinen ja sellainen jota hankintayksikkö ei ole kohtuudella voinut ennakoida. Ennalta arvaamattoman kiireen tulee johtua kunnan ulkopuolisista syistä. Kiiretilanne voisi olla esimerkiksi äkillisen luonnonilmiön tai onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen korjaaminen taikka toiminnoille kriittisen laitteen ennalta arvaamaton rikkoutuminen ja sen vaatimat toimet. Lisäksi on kyettävä näyttämään toteen, että hankinnan tekeminen on ollut ehdottoman välttämätöntä.
- Tarjouskilpailun kustannukset ylittävät kilpailuttamisesta saatavan hyödyn.
- Vastaavaa tuotetta on hankittu lähiaikoina ja hintataso on selvillä.
- Muita kysymykseen tulevia toimittajia ei ole tiedossa.

9. Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö laaditaan Cludia-kilpailutusjärjestelmässä ja se on laadittava siten, että sen perusteella voidaan saada keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Järjestelmä ohjaa täyttämään pakolliset kentät, joihin tulee antaa riittävän kattavasti tietoa hankinnan kohteesta, jotta tarjoajat voivat antaa tarjouksensa. Epätarkkuus hankinnan kohteessa, erityisesti kriteerien määrittelemisessä johtaa tarjouksiin, joissa hankintayksikkö ei saa sitä, mitä todellisuudessa haluaa.

Tarjouspyyntöön voidaan liittää tekniset eritelvät, joissa kuvataan hankinnan kohteelle asetettavat tekniset vaatimukset. Niiden on annettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun.

9.1 Osatarjoukset

Lähtökohtaisesti hankintayksiköiden tulee sallia osatarjoukset, jotta pienet ja keskiuuret yritykset voivat osallistua hankintoihin. Mikäli osatarjouksia ei sallita, tulee tämä perustella hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Perustelun puute on valitusperuste.

9.2 Hankinnan kohteen määrittely

Hankintayksikkö voi itse päättää hankittavan kokonaisuuden. On kuitenkin huomioitava esimerkiksi hankintojen pilkkomisen kieltö ja toisaalta mahdollisuus jakaa hankinta osiin.

Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatuun koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankinnan yksityiskohdista. Muita kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei voida käyttää tarjousten vertailussa, vaikka myöhemmin havaittaisiin, että jonkun yrityksen esittämällä ehdoilla voitaisiin saavuttaa parempi lopputulos.

9.3 Tarjoajan poissulkemisperusteet

Hankintalain 80 §:n mukaisia pakollisia poissulkemisperusteita pitää soveltaa EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Kansallisissa hankinnoissa niiden käyttäminen on vapaaehtoista, mutta suotavaa. Hankintayksikön on mainittava käytettävät poissulkuperusteet tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa. Tarjoajalta voidaan vaatia vakuutus siitä, että sitä ei koske mikään pakollinen poissulkemisperuste. Tarjouksessa mainitut poissulkemisperusteet tarkistetaan joko ennen hankintapäätöstä tai ennen sopimuksen tekemistä. Kyseisten poissulkemisperusteiden todistusten tarkistamisesta laaditaan dokumentti (LIITE 1)

Lisäksi voidaan soveltaa hankintalain mukaisia hankinnanvaraisia poissulkemisperusteita (81 §). Jos näin halutaan tehdä, tästäkin tulee mainita tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa.

9.4 Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Tarjouspyynnössä asetettujen vaatimusten täytyy olla perusteltuja ja oikeassa suhteessa hankinnan laajuuteen nähden. Voidaan esimerkiksi vaatia tiettyä taloudellista ja rahoituksellista asemaa (esim. vähimmäisliikevaihto, luottoluokitustaso) teknistä suorituskykyä tai ammatillista pätevyyttä (esim. henkilöstön vähimmäiskoulutustaso, referenssit ammattitaidon vakuudeksi). Kiellettyjä vaatimuksia ovat toimipisteen vaatiminen tietyllä paikkakunnalla tai paikallistuntemuksen vaatiminen, ellei se ole hankinnan kohteen kannalta olennaista. Olennaiseksi paikallistuntemuksen vaatiminen voi olla esimerkiksi paikkakunnalla suoritettavien kuljetuspalveluiden osalta. Tarjoajien soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voidaan noudattaa, mitä hankintalain 83–86 §:ssä mahdollistetaan.

EU-hankinnoissa tulee käyttää ESPD -lomaketta. ESPD-lomake on sisäänrakennettu Cludia-kilpailutusjärjestelmään. ESPD-lomakkeella tulee ilmaista kaikki tarjoajan soveltuvuusvaatimukset, joten tarjouspyynnöllä ei enää erikseen voi ilmaista soveltuvuusvaatimuksia.

Hankintayksikkö voi kansallisissa hankinnoissa vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksella vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

9.5 Tarjousten antaminen ja lisäkysymykset

Tarjouspyynnössä pitää kertoa miten tarjoukset tulee antaa. Lisäksi on annettava mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Lisätietokysymyksiin vastaaminen tulee tapahtua tasapuolisesti, jotta kaikki mahdolliset tarjoajat saavat samat tiedot. Lisätietokysymykset pitää jättää kilpailutusjärjestelmän kautta ja niihin annetaan vastaukset samassa järjestelmässä. Järjestelmä lähettää lisätiedot kaikille tarjouspyyntöön jo tutustuneille sekä niille, jotka tutustuvat lisätietojen antamisen jälkeen.

9.6 Tarjouspyynnön tarkistuttaminen ennen julkaisua

Tarjouspyyntö tulee tarkistuttaa ennen julkaisua talouspäälliköllä. Tarjouspyyntö voidaan tarkistuttaa myös muilla henkilöillä edellä mainittujen lisäksi, ei kuitenkaan mahdollisilla tarjoajilla.

9.7 Tarjouspyynnön julkaiseminen

Tarjouspyyntö julkaistaan sähköisesti Cludia-kilpailutusjärjestelmän kautta Hilmaan ja Hilman kautta TEDiin, mikäli kyseessä on EU-hankinta. Erillistä kirjautumista Hilmaan ei tarvita. Tarjouspyyntöä ei saa julkaista muualla ennen kuin hankintailmoitus on virallisissa ilmoituskanavissa julkaistu. Järjestelmä huolehtii osaltaan, ettei tarjouspyyntö tule julkaistuksi sähköisesti ennen hankintailmoituksia. Kutsu tutustua tarjouspyyntöön lähetetään Cludia järjestelmän kautta. Järjestelmä informoi kutsuttuja, kun tarjouspyyntö on nähtävillä.

9.8 Tarjousten vertailuperusteet

Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste (halvin hinta, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras) sekä mahdolliset hintalaatusuhteen arvioinnissa käytettävät vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on tarjouspyynnössä määriteltävä ne perusteet, joilla tarjousten vertailu suoritetaan ja hankintapäätös tehdään. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Käytettävät pisteytysmenetelmät ja painoarvot vaativat usein testaamista ennen tarjouspyynnön julkaisemista.

Mikäli kilpailutuksessa ei käytetä laatuvertailua, tulee hankintayksikön esittää tarjouspyynnössä perustelu tälle ja kuvata miten hankintayksikkö varmistaa hankinnan laadun. Perustelun puute on valitusperuste.

Vähimmäisvaatimuksina esitettyjä asioita ei voida esittää vertailukriteereinä samassa tarjouspyynnössä.

9.9 Hinta

Vertailtava hinta voi olla esimerkiksi urakkahinta tai yksikköhinnoista laskettava kokonaisuus. Vertailtavaan hintaan voidaan ottaa huomioon esimerkiksi matkakustannuksia, elinkaarikustannukset tai lisätöitä.

9.10 Laatupisteytys

Laatupisteiden käyttäminen on suositeltavaa. Mikäli laatupisteitä ei käytetä hankinnassa, tulee tämä perustella hankintailmoitukseen.

Laatupisteet voivat koostua esimerkiksi tuotoksen arvioinnista, takuuajan pituudesta, tuotteen energialuokasta, lisäominaisuuksista, toimitusajan, käyttöön tarjotun henkilöstön työvuosista tai vastaavista seikoista, joilla on tai voi olla laatua parantavaa vaikutusta. Palveluhankinnoissa voidaan hyödyntää vasteajan pituutta tai esimerkiksi haastatella tarjoajan ilmoittamia referenssejä laadun arvioimiseksi.

Kiellettyä on esimerkiksi antaa laatupisteitä paikallisuudesta, kotimaisuudesta tai arvioida itse valittua tarjoajan referenssiä.

9.11 Tarjousten käsittely

1. Tarjousten avaaminen
2. Avauspöytäkirjan laatiminen
3. Tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuus
4. Tarjoajalle asetettujen soveltuvuusvaatimusten täyttyminen
5. Kilpailutuksen kohteelle asetettujen vähimmäisvaatimusten täyttyminen
6. Tarjousvertailu
7. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

9.12 Hankintapäätös ja sen tiedoksianto

Hankintojen ratkaisuoikeudet on määritelty erikseen hallintosäännössä ja viimeksi hyväksytyssä talousarviossa. Hankintayksikön on tehtävä perusteltu päätös kaikista ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista. Päätös tehdään Dynasty-asianhallintajärjestelmässä viranhaltijapäätöksenä tai toimielimen päätöksenä.

Päätöksestä on käytävä ilmi ainakin ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisen ja tarjouksen hylkäämisen perusteet. Hankintapäätöksen tulee sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta, kuten voittaneen tarjoajan nimi sekä tarjousten vertailuperusteet. Päätökseen liitetään Clouidian vertailutaulukko, josta ilmenee kunkin tarjoajan tarjouksen sijoittuminen suhteessa muihin. Mikäli tarjousvertailussa on käytetty manuaalista laatupisteytystä, tulisi siitä antaa yleisellä tasolla annettu sanallinen arvio pisteiden määrittelystä.

Hankintapäätöksen muistilista

- Hankintapäätöksestä tai sen liitteistä on käytävä ilmi hankintatapahtuman keskeiset vaiheet ja päätöksen perustelut eli ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, kuten
  - hankinnan yleiskuvaus ja yksilöinti
  - käytetty hankintamenettely,
  - miten ja keneltä tarjouksia on pyydetty,
  - ketkä ovat antaneet tarjouksen,
  - tarjousten avaustilaisuuden luonne,
  - tarjoajien kelpoisuus,
  - tarjoajien sulkemisen kilpailusta / tarjousten hylkäämisen perusteet
  - tarjouksia koskeva tarkistusneuvottelut, jos sellaisia on pidetty,
  - keskeiset vertailuperusteet mahdollisine vertailutaulukoineen, voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyn valinta- ja arviointiperustein,
  - maininta sopimuksen syntymisajankohdasta,
- Tarjoajille lähetettävään hankintapäätökseen on liitettävä
  - valitusosoitus eli ohjeet muutoksenhakua varten markkinaoikeudelle ja
  - oikaisuohje eli ohjeet hankinto-oikaisua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemisestä hankintayksikölle.
- Päätös perusteluineen ja muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee.
- Tiedoksianto tehdään ensisijaisesti sähköisesti käyttäen tarjoajan ilmoittamaa sähköpostiosoitetta. Hankintapäätökset annetaan tiedoksi Clouidia-kilpailutusjärjestelmän kautta.
- Tiedoksiantoa koskevaan viestiin on merkittävä tieto viestin lähettämispäivästä.

Hankintapäätökseen tulee liittää valitusosoitus ja oikaisuohje. Hankintapäätös annetaan tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintalain mukaan päätös annetaan tiedoksi ensisijaisesti ehdokkaan tai tarjoajan tarjouksellaan antamaa sähköistä yhteystietoa käyttäen. Mänttä-Vilppulan kaupungissa hankintapäätökset annetaan tiedoksi Cludia kilpailutusjärjestelmän kautta.

9.13 Hankinnan keskeyttäminen

Hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä missä hankinnan vaiheessa tahansa ennen hankintasopimuksen tekemistä. Hankinnan keskeyttämisestä tulee tehdä perusteltu päätös.

Sallittuja perusteluja on esimerkiksi kynnsarvon ylittyminen, kustannusten merkittävä kasvu markkinakartoituksen jälkeen eli varattujen varojen riittämättömyys ja se, että hankintailmoituksen perusteella ei ole saatu yhtään tarjousta tai yhtään hyväksyttävää tarjousta.

10. Hankintasopimus

Hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankinnasta sopimus. Myös pienhankinnoista tehdään lähtökohtaisesti sopimus. Pienhankinnoissa sopimuksen voi korvata kirjallisella tilauksella ja kirjallisella tilausvahvistuksella. Sopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä, ei hankintapäätöksen tiedoksiannon perusteella. Sopimukseen kirjataan kaikki hankinnan edellyttämät tiedot.

Kaupungin viranhaltijoiden sekä tytäryhteisöjen tulee varmistua siitä, että toisen sopijapuolen nimissä hankintasopimuksen allekirjoittavalla henkilöllä on kaupparekisteritietojen (tai yhdistys- tai säätiörekisteritietojen) perusteella nimenkirjoitusoikeus tai hänellä on esittää nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön allekirjoittama valtakirja.

EU-kynnysarvon ylittävissä ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee tehdä kirjallinen sopimus. Sopimuksen allekirjoittaminen on sopimuksen syntymisen edellytys. Ennen sopimuksen allekirjoittamista on varmistuttava siitä, ettei hankinnasta ole valitettu markkinaoikeuteen.

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden erityisten palvelujen kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä käyttöoikeussopimuksissa on noudatettava hankintalainsäädännön mukaista odotusaikaa.

EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (*odotusaika*). Dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on 10 päivää. Odotusaikaa ei sovelleta suorahankinnassa.

Tarjouspyynnössä ja hankintapäätöksessä tulee ilmoittaa, että sopimus katsotaan syntyneeksi vasta kun sopijapuolet ovat allekirjoittaneet erillisen kirjallisen sopimuksen.

Yleisiä sopimusehtoja kannattaa ottaa osaksi laadittavaa sopimusta. Tällaisia ovat muun muassa Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot tavarahankinnoissa (JYSE 2014 TAVARAT, päivitetty 2017), Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot palveluhankinnoissa (JYSE 2014 PALVELUT, päivitetty 2017), Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleiset sopimusehdot (JIT 2015, päivitetty 2018), Rakennusurakan yleiset sopimusehdot (YSE 1998), Konsulttitoiminnan yleiset sopimusehdot (KSE 2013) sekä Kone- ja kuljetuspalveluiden hankinnan yleiset ehdot (KE 2008).

Sopimukset säilytetään sähköisinä Dynasty-järjestelmän sopimustenhallintaosiossa ja arkistoidaan paperisina kunnan arkistosäännön mukaisesti.

10.1 Hankintasopimuksen seuranta

Voimassa olevia hankintasopimuksia tulee seurata, jotta niissä olevat ehdot toteutuvat kuten on sovittu. Mahdolliset poikkeamat sopimuksesta tulee kirjata asianhallintajärjestelmään ja ilmoittaa kirjallisesti sopimuskumppanille. Mikäli hankintasopimuksessa on määritelty sopimussakkoja poikkeamista, tulee nämä vaatia korvattavaksi sopimuksen mukaisesti.

10.2 Hankintasopimuksen päättäminen

Hankintasopimus voi päättyä ennen sopimuskauden päättymistä esimerkiksi sopimuksen irtisanomisella. Hankinta-asiakirjoissa on suositeltavaa määritellä millä perusteilla hankintasopimus voidaan irtisanoa tai purkaa sekä irtisanomisaika kummankin osapuolen osalta.

Sen lisäksi mitä hankinta-asiakirjoissa on mainittu tai hankintasopimuksessa sovittu, voi hankintayksikkö irtisanoa hankintasopimuksen päättymään välittömästi mikäli:

- 1) sopimukseen on tehty hankintalain 136 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen muutos
- 2) toimittajaa on koskenut jokin hankintalain 80 §:ssä säädetyistä pakollisista poissulkemisperusteista sopimuksen tekohetkellä
- 3) sopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuimien on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti Euroopan unionin perussopimusten ja hankintadirektiivin mukaisia velvoitteita.

11. Muutoksenhaku

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voi hakea muutosta saattamalla asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeuteen voi valittaa tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi lisäksi tehdä hankintayksikölle kirjallisen vaatimuksen hankintaoikaisusta. Hankintaoikaisun voi tehdä myös pienhankinnoissa, jotka eivät muutoin kuulu hankintalain soveltamisalaan ja joista ei voi hakea muutosta markkinaoikeudelta. Pienhankinnoissa on hankintaoikaisuvaatimuksen lisäksi mahdollisuus tehdä kuntalain mukainen oikaisuvaatimus.

Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena ollut päätös on tehty. Hankintaoikaisu voi perustua virheelliseen lain soveltamiseen tai asiassa ilmenneeseen uuteen tietoon, joka voi vaikuttaa päätökseen. Hankintaoikaisua voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa.

Asianosaisen on esitettävä hankintaoikaisuvaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankinnan päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Muutosta hakevan on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuteen. Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

12. Hankinta-asiakirjat

12.1 Asiakirjojen julkisuus

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Julkisuuslain mukaan tarjouspyyntö tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu. Poikkeuksena on kuitenkin huomattava, että EU-hankinnassa tarjouspyyntö on julkinen vasta, kun hankinnasta on julkaistu ilmoitus EU:n virallisessa ilmoituskanavassa Tenders Electronic Dailyssä eli TEDissä sekä kansallisessa hankintailmoituskanavassa eli Hilmassa.

Tarjousasiakirjat, lukuun ottamatta liikesalaisuustietoja tai arkaluontoiseksi katsottavia tietoja, tulevat julkisiksi asianosaisille hankintapäätöksen jälkeen johtuen heidän muutoksenhakuoikeudesta. Asianosaiseksi katsotaan osallistumishakemuksen tai tarjouksen jättänyt taho. Muille kuin asianosaisille tarjousasiakirjat tulevat julkiseksi vasta sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

12.2 Tytäryhtiöiden asiakirjajulkisuus

Kunnan tytäryhtiöt eivät ole julkisuuslaissa määriteltyjä viranomaisia, joten heidän osaltaan ei noudateta nk. yleisöjulkisuutta.

12.3 Liikesalaisuudet ja arkaluontoista tietoa sisältävä materiaali

Liikesalaisuudeksi voidaan katsoa sen kaltainen tieto, jota ei ole julkisesti missään saatavilla ja, jolla on vaikutusta yrityksen liiketoimintaan. Vertailuhinta ei missään tilanteessa voi olla liikesalaisuus, mutta esimerkiksi yksikköhinnat voivat olla. Muita tietoja, joita ei julkaista asianosaisille tai yleisölle ovat esimerkiksi hankintayksikön tarkistamat rikosrekisteriotteet tai esimerkiksi henkilön luottotietoihin liittyvät tarkistukset.

12.4 Asiakirjojen säilytys

Hankinta-asiakirjat tulee säilyttää huolellisesti arkistolakia ja kunnan omia ohjeita noudattaen. Hankintaan liittyvät keskeisimmät asiakirjat tallennetaan Dynastyyn. Näitä ovat ainakin tarjouspyyntö, tarjousvertailu, josta ei ilmene liikesalaisuustietoja ja saapuneet osallistumishakemukset tai tarjoukset, jos niissä ei ole liikesalaisuustietoja sekä sopimukset liitteineen. Asiakirjat jäävät automaattisesti kokonaisuudessaan myös kilpailutusjärjestelmän arkistoon, mikä ei kuitenkaan ole virallinen eikä riittävä arkistointitapa.

Alkuperäinen hankintasopimus liitteineen on toimitettava sopimusten arkistoinnista vastaavalle henkilölle.

12.5 Asianhallintaohjelma Dynastyyn tallennettavat asiakirjat

Dynastyyn tallennetaan hankinnan keskeisimmät asiakirjat, joita tarvitaan hankintapäätöksen tekoa varten.

- Cloudia-järjestelmästä saatava vertailutaulukko, josta ilmenee kaikki tarjouksen jättäneet toimijat tarjouksineen. (Huomioitava salaiseksi merkityt tiedot, joita ei saa luovuttaa eteenpäin)
- Dynastyssa tehty hankintapäätös
- Hankintasopimus liitteineen
- Reklamaatioihin liittyvät dokumentit
- Sopimuksen irtisanominen

12.6 Hankintakansioon paperisena tallennettavat asiakirjat

- Tarjouspyyntö sekä kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintailmoitus
- Tarjouspyynnön liitteet
- Mahdolliset lisätietokysymykset ja niiden vastaukset
- Vertailutaulukko
- Tarjoukset
- Pyydetty tarjouksen liitteet
- Neuvottelumuistiot (Neuvottelumenettelyssä)
- Kelpoisuushetöjen täytyminen ja niiden dokumentointi
- Lisäselvityspyynnöt ja niihin saadut vastaukset
- EU-hankinnassa rikosrekisteriotteen tarkistamislomake
- Hankintapäätös tai hankintapäätökset
- Hankintasopimuksen kopio ja sen liitteet. Alkuperäinen hankintasopimus liitteineen on toimitettava sopimusten arkistoinnista vastaavalle henkilölle.
- Sopimuksen mahdollinen irtisanominen

